

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 %, popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 12. V Ljubljani, 30. junija 1916. Letnik XXXIII.

Obseg: Strniščna ajda. — Bistvo zdravljenja kužnih bolezni s cepljenjem, s posebnim ozirom na rdečico pri prasičih. — Letošnja letina in njena poraba. — Pomen rezanice pri krmiljenju konj. — Škropljenje trt proti peronospori v letošnjem letu. — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržna poročila. — **Inserati.**

Strniščna ajda

je za večino pokrajin naše in sosednjih dežel silno važen strniščni pridelek.

Sejte torej obilo strniščne ajde,

kolikor Vam le razmere dopuščajo. Če se ajdi ne gnoji s fosfatnimi gnojili, ni obilega pridelka zrnja, zato gnojite s superfosfatom, če tega ne bo, pa s Tomasovo žlindro ali vsaj s pepelom.

Dobra ajdina letina je največ odvisna od zgodnjega dozorenja, vsled česar se ogne jesenski slani, zato naj pride po možnosti zgodaj v zemljo. Skušajte z vsemi silami ajdo sejati vsaj

okoli sredi meseca julija.

(V zadnji številki je bilo napačno tiskano »sredi meseca junija« namesto »sredi meseca **julija**«.)

Bistvo zdravljenja kužnih bolezni s cepljenjem, s posebnim ozirom na rdečico pri prasičih.

Telo je skupina celic.

Če deneš najfinjšo moko pod drobnogled, najdeš, da obstoji iz samih prašnih delcev, ki jih oko drugače niti zapaziti ne more. V vreči moke je nebroj takih prašnih delcev. Celo človeško ali živalsko telo obstoji iz nebroj majhnih delcev, ki jih naše oko ne vidi. Te delce telesa imenujemo celice, ki jih je morda v telesu govede toliko, kakor prašnih delcev v vreči moke. Vsaka celica obstoji iz celičnega telesa (protoplazme), ki ima v sebi jedro. Celice v telesu so različne in več skupaj jih tvori celičnino. Vsaka celičnina je sestavljena iz svoje vrste celic, torej mesna celičnina iz mesnih celic, kožna celičnina iz kožnih celic itd.

Vsaka celica takorekoč samazase živi in celo življenje ni nič drugega, kakor vsota posameznih ce-

ličnih življenj. Vsaka posamezna celica zauživa neposredno ali posredno hrano iz pritečene krvi in nazaj v kri, ki se odtaka, oddaja svoje iztrebke.

Zdravje posameznih celic delata zdrava in prav sestavljena kri ter redno kroženje krvi. Zdrave celice sestavljajo zdravo telo, zato morajo biti vse celice zdrave, če naj je celo telo zdravo. Zdravje celic in celega telesa je odvisno od zdrave krvi, ki po telesu pravilno kroži.

Nekaj o krvi.

Kri se imenuje po vsej pravici »sok življenja«. Ona ima v sebi vse snovi, iz katerih se telo zgraja in se pretaka po celem životu po različno debelih žilah, od katerih so nekatere debele za prst in najfinejše so tanjše od lasu. Kri donša hrano do vseh celic in odvaja njih iztrebke.

Kri ni nikaka enotna tekočina, kakor n. pr. olje, ampak je mešanica raznih snovi z vodo, v kateri so nekatere raztopljene.

Kri ima veliko sličnost z mlekom.

Če mleko nekaj časa stoji na zraku, pride najprej lažja tolščoba v obliki smetane k vrhu. Skisano mleko se pod smetano zasiri in če ga posnamemo ter vanj naredimo zareze, pa se v teh zarezah zbira zelenkasta voda, ki je siratka. Mleko se torej na zraku in pri primerni toplini samoodsebe loči v tolščobo, sirino in siratko. V siratki so raztopljen mlečni sladkor, ki se je v kislem mleku deloma pretvoril v mlečno kislino in razne rudninske snovi.

Nekaj podobnega se godi s krvjo na zraku. Sveža kri na zraku zakrknje in se sčasom najprej loči v tri sestavine. V strjeni krvi se naredi temnordeča kepa, ki se vedno bolj stiskuje in iz sebe oddaja čisto rumenkasto tekočino, podobno siratki. Če pustimo kri na poseben način strditi, se pravaprav loči najprej v tri dele, in sicer v temnordečo in v sivo plast ter v čisto, rumeno ali rumenkasto siratko (serum).

Prva, t. j. temnordeča plast obstoji iz rdečih krvnih teles.

Druga, t. j. siva plast obstoji iz nebarvanih (belih) krvnih teles.

Krvna siratka se pozneje na zraku deloma še naprej strdi, in sicer zakrknje njena beljakovina, ki se imenuje „fibrin“ in končno ostane čista rumena tekočina, ki je čista krvna siratka in ki jo hočemo odslej „serum“ imenovati.

Kri torej obstoji iz

1. rdečih krvnih teles,
2. belih krvnih teles,
3. fibrina in
4. seruma.

Rdeča krvna telesa prenašajo kisik zraka v vse dele telesa, kjer omogoči v celicah sežiganje gotovih snovi, vsled česar se v telesu kar naprej tvori toplota.

Bela krvna telesa so v krvi nekaki „žandarmi“, ki planejo na vsa tista tuja telesa v krvi, ki so škodljiva ter jih požro. Tem belim krvnim telesom je prav mnogokrat pripisovati ozdravljenje, o katerem podomače pravimo, „da si je natura sama pomagala“.

Fibrin služi za prehranjevanje celic z velevažno beljakovino.

Serum prehranjuje celice s svojo vodo, tolščobo, sladkorjem, z rudninskimi snovmi ter ima v sebi še marsiktere druge važne snovi, ki so za življenje neobhodno potrebne. Take snovi so n. pr. katalizatorji, ki vpeljujejo sežiganje, hormoni, ki vzbujajo razne pojave življenja, vitamini, ki delajo zdravo presnavljanje itd.

Če je kri prave sestave, se celice pravilno prehranjujejo in če so celice zdrave, je tudi celo telo zdravo.

Bakterije.

Na svetu živi cela vrsta enoceličnih bitij iz vrst gliv, ki so tako majhne, da se jih more videti le s prav dobrim drobnogledom. Velika večina teh bakterij je za nas ali za živali neškodljiva ali celo koristna, a nekaj je silno škodljivih in so prava šiba božja.

Okuženje.

Če pridejo škodljive bakterije v kri, govorimo o okuženju. Bakterije žive v krvi, se razmnožujejo in kakor vsako živo bitje, tudi potrebujejo za svoje življenje in presnavljanje hrano, ki je dobe v krvi in predelano hrano iztrebljajo. Ti iztrebki so izdelki bakterij, so za kri, oziroma za celice in končno za celo telo strupeni. Vsled okuženja po bakterijah, dobi kri napakno sestavo in telo oboli za kugo.

Take kužne bolezni so pri človeku: ošpice, škrlatinka, davica, legar, kužna driska, koze, kolera, kuga, jetika itd.

Pri domačih živalih so najbolj znane tele kužne bolezni: vrančni prisad, pereči ogenj, rdečica prasičev, prasičja kuga, kužna driska mladicev, influenza konj, pasja bolezen, goveja kuga, koze, slinovka, smolika, davica, jetika, smrkavost, kužno povrgavanje, kužno vnetje spolovil itd.

Natura si sama pomaga.

So kužne bolezni, ki so malokdaj smrtnonevarne, nektre pa zelo in tretje povzročijo skoraj vedno smrt. Tudi pri najhujših kužnih boleznih ni pri nekterih okuženjih ozdravljenje izključeno. Na bakterije namreč planejo bela krvna telesa, ki jih požro. Bakterije zastrupljajo kri s strupom (toksinom), ki ga proizvajajo, a telo (kri in celice) se mu upira s proizvajanjem protistrupa (antitoksina). Okuženec se ozdravi s pomočjo belih krvnih teles in protistrupa ne da bi človek kaj pomagal in potem se govori: „Natura si je sama pomagala“. Čimbolj je telo zdravo, utrjeno in v naravnih zdravih razmerah živeče, tem večja je nada, da kugo premaga s krepkimi, belimi, krvnimi telesi in z močnim proizvajanjem protistrupov.

Primerna krma in oskrba, dober zrak v svetlih, snažnih in zdravih hlevih, prehibanje naplana v čistem zraku in na solncu, (na paši), delajo naše domače živali odporne pred kužnimi boleznimi in če se okužijo, se kuga samaodsebe laže ozdravi. Solnce je eno najsilnejših zatiralcev vseh škodljivih bakterij. „Kamor solnce ne prihaja, prihaja zdravnik“ je resničen izrek, ki velja za ljudi in živali.

Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem sloni na tistih načelih, ki nam jih narava sama kaže in je torej pravecato naravno zdravljenje.

Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.

S tem, da uvedemo v telo (v kri) gotovo množino od bakterij že izdelanih protistrupov ali oslabljenih kalov kužnih bakterij, ki silijo kri delati protistrupe, postane telo nekako varno (inmunno) pred okuženjem.

Varnost pred okuženjem (imuniteta) more biti dvojna, in sicer odporna (pasivna) ali tvorna, t. j. delujoča (aktivna).

Odporna in tvorna varnost se moreta poljudno nekako takole razložiti: Če sredi lesenih, s slamo kritih hiš postavimo zidano in z opeko krito hišo, je ta odporna proti požaru. Ta hiša je torej odporna varna pred ognjem, vendar more ob hudem požaru kolikortoliko trpeti. Če pa po slemenu take hiše napeljemo naluknjano vodovodno cev ter v slučaju požara odpremo vodovod, vsled česar se izliva po celi hiši mrzla voda v debelih plasteh, potem ogenj in vročina hiši nič ne moreta. Tako zidana, z opeko krita hiša je pred ognjem tvorna (t. j. delujoča) varna in seveda obenem tudi odporna varna.

Če krvni serum (krvno siratko), ki ima v sebi protistrupe proti določeni kužni bolezni, vbrizgamo pod kožo, t. j. če telo z njim cepimo, varujejo ti protistrupi žival pred okuženjem po dotični kugi, ali vsaj dosežemo lažji potek kužne bolezni. Telo postane odporno varno (pasivno imunno) pred kugo.

Če cepimo telo s serumom, ali s primerno prirejeno tekočino (kulture bakterij), ki ima v sebi oslabljene kali bakterij, potem postane kri zmožna sama izdelovati protistrupe in telo postane tvorno (delujoče) varno (aktivno imunno) pred kugo, ne da se vsled cepljenja okuži.

Za vsako kužno bolezen je porabno le zanjo določeno cepivo. Telo se naredi s cepljenjem ali odporno varno, tvorno varno, ali odporno in tvorno varno, in sicer samo z odpornim ali samo s tvornim cepivom, ali

obenem z obema cepivi, ki se vsako zase ali skupaj mešana vbrizgata.

Cepljenje proti kužnim boleznim je torej pravečto naravno zdravljenje.

Kako se izdeluje cepivo (zdravilni serum) ne opisemo, ker gre to čez okvir te razprave, a ob priliki tudi to storimo.

Kdaj se cepi proti kužnim boleznim?

Proti kužnim boleznim se cepi v svrhu varstva, t. j. z namenom, da človek ali žival ne oboli na kaki kužni bolezni in če vendarle oboli, kugo laže prebije. Tako varstveno cepljenje se je n. pr. pri ljudeh izborna sponeslo proti kozam in pri prasičih proti rdečici.

Cepijo se pa tudi že okužena telesa z namenom, jih od kuge ozdraviti. Tako zdravilno cepljenje se n. pr. izborna sponaša proti davici otrok in proti že izbruhnjeni rdečici pri prasičih.

Varstveno, oziroma zdravilno cepljenje se seveda z velikim pridom uporabljata skoraj proti vsem kužnim boleznim, za ktere je že iznajdeno dotično cepivo.

Koliko časa učinkuje cepljenje?

Varstveno cepljenje učinkuje pri različnih kugah različno dolgo in je dolgotrajnost varstvene dobe tudi odvisna od narave posameznega cepljenca.

Varstveno cepljenje proti kozam učinkuje n. pr. pri ljudeh nekaj let.

Varstveno cepljenje proti rdečici pri prasičih učinkuje z ozirom na način izvršitve le nekaj dni, mesecev, ali pa celo leto in tudi dlje.

Čim večkrat se telo cepi, tembolj postane varno pred kugo.

Zdravilno cepljenje večinoma ozdravi kugo in če jo okuženo in cepljeno telo prebije, je potem obenem varstveno cepljeno. Tudi necepljeno telo, ki je kako kugo prebilo, je pri kakih kužnih boleznih za celo življenje varno postalo, pri drugih pa le za krajšo ali za daljšo dobo. Proti slinovki (kugi v gobcu in na parkljih) doslej še ni iznajdenega cepiva, a govedo, ki to kugo prebije, je za kratek čas varno pred njo, ni pa izključeno, da se zopet kmalu okuži in je navadno potek bolezni pri ponovnem okuženju veliko lažji in hitrejši.

Ne cepljenje proti kaki kugi in ne prebojenje kake kuge nikdar ne dasta popolnega varstva pred okuženjem sploh ali pred novim okuženjem, kajti tozadevno učinkujejo še razni drugi doslej neznani činitelji.

Nevarnost cepljenja.

Z vsakim cepljenjem so združene nevarnosti za zdravje in življenje cepljenca, ki jih more do gotove meje preprečiti le večak (zdravnik ali živinozdravnik), v kolikor je to sploh v človeški moči po današnjem stanu vede o zdravljenju s cepivom. Nobeno cepivo ni nekaj nedolžnega, ampak je vedno hudo kužilo, zato ga nevesčak sploh ne dobi poštenim potom v roki.

Da bi se katerokoli cepljenje kdaj prepustilo ljudem, ki niso zdravniki ali pravi živinozdravniki, je popolnoma izključeno in naj se vse take zahteve opuste, ker ne bodo nikdar uslišane.

Če živinozdravniški mazači pridejo sleparskim potom do cepiva in zdravijo z njim živinske kužne bolezni, so krivi hudega prestopka zakona o odvracanju živinskih kug ter jim preti ostra obsodba.

Rdečica pri prasičih in njeno zdravljenje s cepljenjem.

Rdečica pri prasičih je kužna bolezen, ki jo povzroči bakterija „*Bacillus erysipelatis suis*“.

Okuženje krvi se zgodi skozi čreva, če vanje pridejo te bakterije, in sicer večinoma skozi mastnik.

Proti rdečici je predvsem nastopati po navodilih, ki so podani v poglavju „Natura si sama pomaga“. V kislem mleku so bakterije, ki so v črevah hude sovražnice kužnih gliv, zato je pokladanje kislega mleka, pinjenca in siratke prasičem samonasebi izborna sredstvo, ki bolezen zavira. Tudi nejedke kisline ovirajo kolikortoliko razvoj rdečične bakterije v črevah, zato je kisl mleko še posebno dobro in istotako pokladanje kislega (nezrelega) sadja (pobirovščine). Polivanje obolenih živali z mrzlo vodo je istotako priporočeno. Okužene svinjake je po živinozdravnikovem navodilu temeljito razkužiti in okuženih pašnikov se je nekaj časa ogibati.

Kjer je nevarnost, da se prasiči po rdečici okužijo (kar je pri nas skoraj vedno in povsod), tamkaj se rdečica z največjim pridom zatira s cepljenjem.

Načinov zatiranja in zdravljenja rdečice prasičev je več.

1. Varstveno cepljenje z oslabilimi bakterijami (kulturami). To cepljenje je izumil in uvedel sloveč francoski učenjak Pastér (Pasteur). Podrobni opis cepljenja je za naše bralce nepomemben, ker briga edino živinozdravnike. Cepijo se tri do pet mesecev stari prasiči, in sicer najboljše spomladi pred hudo vročino. Od zlahtnih prasičev pogine vsled tega cepljenja kakih 5 do 10%, in je Pastérjevo cepljenje posebno nevarno za že okužene črede, ki jih je zaradi tega bolje najprej odporno cepiti in čez 8 do 10 dni tvorno po tem načinu.

2. Varstveno cepljenje z varstvenim cepivom in z oslabilimi bakterijami (kulturami). To cepljenje se je vobče najboljše sponeslo. Neokuženi prasiči ga lahko preneso in kljubujejo okuženju. Neprilike tega cepljenja so: koprivna groznica, vnetje sapnika, trdota členov in včasih srčna bolezen vsled strupa vcepljenih bakterij, ki lahko cepljeno žival v 36 urah umori. Na drugi strani so pa prednosti tega cepljenja velike, zlasti pri zlahtnih prasičih, toda cepivo je dražje. To cepljenje se vrši na več načinov.

Po Leklenšu (Leclainche) se obe cepivi zmešata in vbrizgata pod kožo na notranji strani stegna. Čez 10 do 12 dni se drugič cepi samo s cepivom od kultur.

Po Lorenzu se vbrizga eno cepivo v eno uho in drugo v drugo ter se čez 12 do 15 dni vbrizga samo cepivo od kultur le v eno uho.

Za učinek je vseeno, če se cepivi mešata ali ločeni vbrizgata na raznih mestih in v različnem času.

Zadostna varnost pred kugo se doseže le z dvakratnim cepljenjem, če se pa pri nas dvakrat ne cepi, ima posebne vzroke, ki jih tu ne razložimo.

3. Odporno cepljenje. Odporno cepljenje se rabi kot zdravilno pri že okuženih živalih, kajti tako cepljenje hitro ustvari odpornost, ki pa traja le malo dni, zato je žival takoj po ozdravljenju vnovič cepiti po prvem ali drugem načinu.

Silno važno je odmeriti za vsako žival pravo množino cepiva in paziti na vse vsled cepljenja nastale pojave, a to so reči, ki brigajo le živinozdravnika.

Prasiče, ki zaradi cepljenja poginejo, odškoduje država po cenah, ki jih vsako četrletje objavi.

Letošnja letina in njena poraba.

11. t. m. je izšla cesarska naredba, ki določuje, kako bomo spravili, razdelili in porabili letošnjo žetev in sočivje.

V splošnem ostane vse po starem. Vse žito in sočivje je z ločitvijo od zemlje zaplenjeno v korist države. Med žito spada: pšenica, pirjevica, rž, sorščica, ječmen, ajda, oves, proso, koruza vsake vrste in mešanica vseh raznih žitnih vrst. K sočivju spadajo: grah, fižol, leča in grašica. Koruza in sočivje, v kolikor se porabita kot zelenjava, sta izvzeta od zaplenitve. Posestniki zaplenjenega žita in sočivja morajo skrbeti, da se oboje dobro ohrani.

Kmetje bodo tudi letos smeli obdržati toliko žita, kar ga potrebujejo za lastno in poselsko prehrano. Koliko smejo prihraniti semenskega žita, bo določila gosposka.

Nova naredba pa prinaša marsiktero novo odredbo prisilnega značaja, in sicer, kar se tiče spravljavanja in razdelitve letošnje letine. Že pred dlje časom je gosposka ukazala povsod popisati površino obdelane nato je ukazala povsod popisati površino obdelane zemlje, nato je ukazala ceniti letošnjo žetev; hoče namreč dobiti boljšo statistiko za svoje žitno gospodarstvo in uvaža cesarska naredba novo dolžnost: kmetje so dolžni opraviti nekaj mlatve za poskušnjo natančno zapisati, koliko so našli in koliko namlatili.

Kmet mora svoje žito in sočivje ponuditi vojno-žitnemu zavodu. Deželna politična oblast bo izdala podrobne predpise o prevzemanju zaplenjenih pridelkov. Novo je tole: Deželna politična oblast lahko določi, da morajo v kakem gotovem ozemlju vsi ali vsaj več kmetovalcev skupno obdelati v nekem gotovem času neko gotovo najmanjšo množino (kontingent) posameznih žitnih vrst. Posameznim političnim okrajem in njihovim občinam ali veleposestnikom, se bo lahko predpisalo določene mesečne kontingente. Za izmero teh mesečnih kontingentov bodo služili za podlago podatki o obdelani površini in letošnjem pridelku, kakortudi podatki o množinah, ktere je vojnožitni zavod lansko leto pokupil po dotičnem kraju. Tistemu kmetu, ki bi svoje množine za kontingent pravočasno ne oddal, bodo to vzeli s silo in obenem znižali ceno za 10 odstotkov.

Porabo v posameznih deželah uredi deželna politična oblast, ki si lahko ustanovi poseben posvetovalni odbor prisednikov. Porabo po posameznih občinah lahko uredi gosposka ali pa tudi občina sama. Za te posle si tudi ti dve oblasti lahko izbereta stalne prisednike ali strokovnjaka, občine pa vse te posle lahko izroče posebnemu aprovizacijskemu odseku. Podrobno prodajo uređijo tudi te tri oblasti.

Ker okrajna glavarstva vsled pomanjkanja uradništva ne bodo zmogla vsega ogromnega dela, bodo dobila posebne okrajne žitne nadzornike.

Kazenska določila so tudi predruđačena. Zaradi prestopka in pri vrednosti nad 500 K zaradi pregreška bo kaznovan, kdor bi vedoma kupil zaplenjene zaloge od takega, ki nima pravice za prodajo. Odslej bo kaznjivo tudi večje kršenje ali zanemarjanje dolžnosti, ki bi jih zagrešil pooblaščenec vojnožitnega zavoda. Kmetovalca, ki bi bil kaznovan zaradi skrivanja ali poškodovanja zalog ali vsled prestopka predpisov o porabi, se lahko postavi pod nadzorstvo od gosposke določenega zaupnika in se mu lahko ukaže, da temu zaupniku na vsakovrstno zahtevo pokaže svoje zaloge in pove, kako jih je porabil. V posebno obtežljivih okoliščinah deželna

politična oblast kmetovalcu lahko vzame ugodnosti, ki jih ima kot samopreskrbovalec.

Glasom § 28. te nove naredbe bodo nastavljeni okrajni užitni nadzorniki, kar je bistvena novost zakona. Zakon jih smatra kot „pomožne organe pri vršitvi posameznih nalog“. Okrajno glavarstvo nadzornike predlaga, „Zavod za promet z žitom ob času vojne“ izreče o njih svojo sodbo in deželni predsednik jih imenuje. Nadzorniki bodo nastavljeni s službeno pogodbo; plačo bodo dobivali od imenovanega zavoda, so napram državljanom javna oblast in so dolžni varovati kupčijske tajnosti. Šele zvršilna naredba k zakonu bo natančno določila njih službeni delokrog. Bržkone bodo sodelovali pri dobavi in pri razdelitvi, bodo torej na eni strani dognali velikost obdelanih zemljišč, množino pridelka, bodo jemali žito, nadzirali komisijonarje in mline in na drugi strani bodo razdeljevali moko na občine ter posamezne upravičence ter bodo imeli nadzorstvo čez krušne nakaznice in obračune in to vse pod vodstvom okrajnega glavarstva. Veliko bo na tem ležeče, da se izberejo prave osebe, kajti drugače se bo veliko pokvarilo. Zadostna izkušnja v vseh poslih, nesebičnost, najtoplejše se poprijeti dane naloge, popolnoma nepristranost, predvsem pa zanimanje za tiste, ki se jih najbolj tiče preskrba z moko, t. j. za široke sloje prebivalstva, so lastnosti, ki se morajo od nadzornikov zahtevati in izključeno mora biti, da se gre pri njih nastavljenju izbirati priporočene osebe, ki imajo že svoj zaslužek in hočejo imeti nov, prijeten, postranski zaslužek. Ničesar na podelitev te službe ne sme imeti vpliva kakor edinole vestni preudarek tistih, ki po-dele službo.

Celo to cesarsko naredbo objavimo doslovno v prihodnji številki „Kmetovalca“.

Pomen rezanice pri krmljenju konj.

Vedno je bilo videti v konjskem gnoju, zlasti v odpadkih onih konj, ki morajo težko delati, razmeroma precej neprebavljenega žita. Škoda vsled tega je precejšnja, zlasti pri sedanjih razmerah. Zato naj konje-rejci in lastniki konj store vse, kar se da storiti, da se slabo izrabljanje žita prepreči.

Da se nahajajo neprebavljena žitna zrna v konjskih odpadkih, temu je vzrok nepravilno krmljenje, ker krmijo zrnje samo zase brez rezanice ali pa primešavajo rezanico na neprav način.

Oblika krme, zlasti pa primešavanje rezanice je velikega pomena za prebavo; če oblika krme ni primerna ali če je pridejane krmi premalo rezanice, prebavlja žival vedno slabo ali pa daje vedno zrnje neprebavljeno od sebe.

Za dobro prebavljanje krme je neobhodno potrebno, da jo žival dobro razgrize in oslini.

Če se daje za zobanje žito samo, potem napelje že oblika zrna, ki je špičasto in plevasto, žival k temu, da zrno razgrize; izkušnja pa uči, da tudi celo zrnje žival bolj razgrize, če se ovsu primeša rezanica in da ga vsled tega tudi bolj izrabi.

Če krmimo surogate, to je nadomestila krme, kot na pr. otrobi in krompir, potem pa zrnje ne vzpodbuja živali toliko na grizenje, tako da ostane nerazgrizeno in neoslinjeno. Iz druge vrste krme pa nastane pri grizenju mehka, testena masa. Zrnja v taki masi žival ne začuti in ga ne razgrize.

Zrnje, krmljeno zmešano s takimi surrogati, ostane rado nerazgrizeno, ako se na primeren način temu ne

odpomore. Mehko, testnato krmo je dobro stisniti v kose in posušiti ter tako krmiti, ali pa je treba pokladati mehko krmo zase, zrnje pa zopet zase. Dobro je krmiti na pr. najprej krompir ali repo, precej na to, ko je krma pojedena, pa zobanje. Za mokasto krmo pa ta način pokladanja ni primeren. Najvažnejši in splošno uporabljen način pa je mešanje zrnja z rezanico. Če slame manjka, so dobri tudi drugi surrogati kot koruzna stebila, koruzni storži, trsje, drobne vejice, resje celo lesna volna, vse seveda razrezano ali drugače zmanjšano. Če tega ne storimo, potem se zgoraj omenjene škode ne ubranimo.

Škropljenje trt proti peronospori v letošnjem letu.

(Konec.)

Da perocid proti peronospori učinkuje, o tem ni nikakega dvoma, a ne ve se natančno, ktera, v perocidu obsežena snov učinkuje in zato se ne more presojati koliko je eden ali drug perocid vreden za škropljenje trt. K temu je treba še časa in večletnih poskušanj.

Perocid je odpadek pri izdelovanju Auerjevih žarečih vrečk, ki se jih rabi pri plinovi luči. Sestoji iz sulfatov (žveplenokislih spojin) raznih redkih prsti (cer, didim, lantan). Ktera od teh proti peronospori najbolj učinkuje, ni znano. Surov perocid vsebuje poleg tega še nekaj radija.

Pri poskušnjah, ki sem jih lani izvedel, se je perocid št. I. dobro obnesel; izkazal pa se je dosti slabejši od galice. Na vsak način je treba vzeti za prvo škropljenje najmanj 2 kg, za drugo in ostala škropljenja najmanj 3 do 4 kg perocida na 100 l vode, torej še enkrat toliko, kolikor smo ga jemali pri galici. Dosti neuspehov je torej prištevati temu, da so vzeli vinogradnikom prešibke raztopine, to je premalo perocida, ravnaajoč se po galici.

Dalje je veliko krivo neuspehom, da so vinogradniki perocid nepravilno pripravili.

Prvo je bilo napačno to, da so ga nezadostno raztopili. Perocid je rdečkastosiv prašek, ki se nekoliko teže topi kot galica. Nikakor se ga pa ne sme pri raztopitvi mečkati ali mencati, da bi se topljenje pospešilo, kakor smo vajeni delati pri galici.

Kdor ga je tako topil, temu se je sprijel v neraztopno kepo in ostala raztopina je bila prešibka (preslabotna), da bi preprečila peronosporo.

Da se perocid pravilno raztopi, se obesi enako kot galica v vreči v vodo. Če hočemo topljenje pospešiti, smemo z vrečico v vodi kvečjemu le mahati, stiskati je pa ne smemo!

Mnogim neuspehom je bilo tudi krivo to, da se vinogradniki pri napravi perocidove škropilne zmesi niso posluževali reagenčnega papirja. Kdor ni vzel dovolj apna, temu je seveda perocid, ki je ravnatoko kisel kot galica, trte naravnost opalil. Odtod najbrže izhaja grozovito zabavljanje čez perocid na Štajerskem.

Dalje je pri napravi perocidovo-apnene škropilne zmesi tudi važno, da se ne vliva raztopljeno apno v perocid, temveč narobe, to je raztopina perocida v redek apnen belež, pri čemer je treba temeljito mešati.

Kdor je imel pri vporabi perocida lansko leto neuspeh, je, če ni sploh s škropljenjem zakasnil, najbrže zakrivil pri napravi perocidovoapnene škropilne zmesi eno tu naštetih napak. Kdor je delal povsem pravilno, ta vsaj s perocidom št. I. pri nas ni imel slabega uspeha.

Ne glede na to, da sem perocid preskusil sam, poznam tudi celo vrsto pametnih vinogradnikov, ki so imeli s perocidom prav dobre uspehe. Ravno te dni, že med pisanjem tega članka, me n. pr. pismeno vpraša neki vinogradnik iz Bučke, ali bo kmetijska družba kranjska tudi letos oddajala perocid. Kupil bi rajše perocid kot galico, ker je perocid cenejši in ker se mu je lani (1915) dobro obnesel.

Gotovo se bodo po vojni, ko bodo nastale redne razmere, vse napake pri napravi perocida popravile in bo potem postal prav dobro in ceno nadomestilo za modro galico.

Tistim, ki imajo še staro zalogo perocida, svetujem, da ga uporabijo zlasti za drugo in tretje škropljenje trt in pri tem vpoštevajo pri pripravljanju perocidovoapnene škropilne zmesi vsa tukaj dana navodila.

B. Skalický,
c. kr. vinarski nadzornik.

VOJNE NAREDBE.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 10. junija 1916, št. 16215.,

o prepovedi klanja koz in kozličkov.

Na podstavi § 1. ministrskega ukaza z dne 9. maja 1916, drž. zak. št. 134., zaukazujem tako:

§ 1.

Klanje molznih koz in koz za rejo ter ženskih kozličkov se po vsej Kranjski izvzemši sodne okraje: Škofja Loka, Kranjska gora, Radovljica in Žužemperk, prepoveduje.

Od te prepovedi so izvzeti zakoli v sili.

Ravnatoko je prepovedano prodajanje v prvem odstavku označenih živali za zakol.

§ 2.

Prestopki teh prepovedi se kaznujejo po določenih § 3. ministrskega ukaza z dne 9. maja 1916, drž. zak. št. 134.

§ 3.

Ta ukaz dobi moč z dnevom razglasitve.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Dobivanje obdavčenega sladkorja za napravljanje vina.

(Okrajšano.)

Odredba trgovskega ministra v soglasju s poljedelskim in ostalimi udeleženi ministri z dne 30. maja 1916, drž. zak. št. 158., ukazuje tole:

§ 1. Sladkor za kletarske namene odkazuje sladkorna centrala po tehle določenih:

§ 2. Kdor ima na podlagi postave z dne 12. aprila 1907, drž. zak. št. 210., in pa na podlagi dovoljenja politične oblasti pravico do sladkorja, naj ga naroči pri sladkorni centrali sami; koliko sladkorja potrebuje, to oceni državni kletarski nadzornik po predloženih poslovnih knjigah in listinah.

§ 3. Sladkorna centrala se drži pri odkazovanju sladkorja posameznim upravičencem navodil poljedelskega in trgovskega ministra.

(Dosedaj našete določbe veljajo za vino, vinski mošt, vinsko brozgo, za vina s posebnimi imeni, sladka, desertna in peneča se vina, ter za dišavinska vina.)

§ 4. Dobivanje obdavčenega sladkorja za izboljšanje trganega grozdja in napravo petijota se še uredi po potrebi. Izdajanje sladkornih nakaznic za kletarske namene ni dovoljeno.

§ 5. Prestopki te odredbe se kaznujejo po § 14. min. odredbe z dne 4. marca 1916, drž. zak. št. 61.

§ 6. Ta odredba stopi v veljavo tisti dan, ko se razglasi.

Ureditev porabe sladkorja pri izrabljanju sadja.

Odredba trgovskega ministra v soglasju z drugimi udeleženi ministri z dne 30. maja 1916, drž. zak. št. 159., določa, da se sme dovoliti za vkuhanje sadja po zasebnih gospodarstvih nakup enkratne primerne množine sladkorja in naj se v ta namen izdajajo posebne dodatne sladkorne nakaznice.

Oprostitev poljedelcev do 30. septembra.

Vojno ministrstvo je vsled posredovanja poljedelskega ministra odredilo, naj se oprostite poljedelci, od katerih oprostitve je odvisen obrat njihovih posestev, dalje namestniki posestnikov, če je očitno, da posestniki ne morejo sami upravljati posestev, dalje vodilni uradniki veleposestev, ki so bili od vojaških osrednjih oblasti oproščeni vsaj do 30. junija t. l., oprostite še do 30. septembra. Pri komu naj se ta odredba uporabi, to določa okrajna politična oblast. Za druge, ki niso tu naštet, n. pr. za kolarje in kovače, ta odredba ne velja; za to se mora za njih oprostitev prositi kot dosedaj potom okrajnih političnih oblasti.

Nabiranje gob in gozdnih sadežev.

Poljedelsko ministrstvo je naročilo deželnim političnim gosposkam, naj posredujejo pri posestnikih gozdov, zlasti pa pri večjih gozdnih upravah, da dovolijo po svojih gozdih nabiranje gob in gozdnih sadežev če ne drugače, vsaj z izkaznicami, na vsak način pa ne da bi zahtevali za to kako odškodnino, ker so tudi te vrste živila velike važnosti za prehrano prebivalstva. Gledajo naj pa pri tem na to, da poljsko delo ne bo trpelo škode, kar bi se utegnulo zgoditi, če bi dobivali dovoljenje za nabiranje gozdnih sadežev ljudje, ki druga leta pomagajo pri kmetiskem delu. Seveda ne smejo nabiralci gob napravljati škode po gozdih, zlasti pa ne po gozdnih nasadih, in ne smejo vznemirjati divjačine; glede tega se morajo pokoriti vsem odredbam gozdnih organov.

Rešitev prošnje za vzdrževalnino vpoklicancev v vojno službovanje in njih družin.

Okrajna komisija za preživljanje za okolico mesta Olomuca je ženi nekega vpoklicanca, ki ima šest otrok, določila dnevne podpore samo K 1'60, dočim bi imela dobiti na dan K 5'20. Okrajna komisija je namreč smatrala to podporo za zadostno, češ da žena s svojimi otroci živi pri svoji materi, ki ima premoženje, vrhutega ima družina sama nekaj tisoč kron premoženja, zato je družina z vpoklicanjem moža le deloma prizadeta. Upravno sodišče je vsled pritožbe te žene izreklo, da je postopanje okrajne komisije nezakonito, in da se ji ima izplačevati K 5'20 dnevno. Upravno sodišče pravi: Višina podpore je po zakonu določena in se ne sme znižati; če mati podpira ženo, ne hodi v poštev, kajti to je le darilo; glede premoženja komisija le nekaj domneva, česar ni dognala. Mož je bil poklican 20. avgusta k vojakom, a šele 1. novembra se je

jela prenizka podpora izplačevati, češ da je žena in njena 17 letna hči imela takrat zaslužek pri žetvi; to je po mnenju upravnega sodišča vseeno, ker zakon o tem ničesar ne govori. Če je družina do vpoklica moža živela bistveno od njega, ji gre na vsak način podpora, četudi more z delom kaj zaslužiti. Ta važna razsodba upravnega sodišča ima številko 3577.

Izvoz lesa iz armadnega območja

Izvoz stavbnega lesa (desk, hlodov, tramov itd.) iz območja armade, to je s Kranjskega, s Primorskega, dalje iz dela Istre, severno črte Poreč—Pazin—Učka, je dopusten samo z dovoljenjem 5. armadnega poveljništva. (oddelek Q.). Tozadevne prošnje morajo vsebovati: množino in vrsto (dimenzije) lesa, katerega se namerava izvažati, dalje naslov prejemnika, cene za kubični meter ter postajo, s ktere se namerava izvažati. Prošnje je vlagati naravnost pri 5. armadnem poveljništvu (odd. Q.), vojna pošta 81.

Nakupovanje strojil.

C. in kr. vojno ministrstvo je z odlokom z dne 19. maja 1916, št. 6409., odredilo, da se imajo večje množine gotovih strojil, dalje lubja in lesa za ekstrakte letošnjega pridelka od posestnikov ponuditi v nakup naravnost: Häute- und Lederzentrale, A. G. in Wien, I., Zedlitzgasse Nr. 8. Manjše množine pa prevzema nakupovalec 5. armadnega poveljništva (odd. Q.) gosp. nadporočnik Berthold Steiner, in jih v okviru maksimalnih cen potrjuje. Lubja in lesa za ekstrakte letošnjega pridelka 5. armadno poveljništvo (odd. Q.) ne kupuje. Producenti, oziroma posestniki lahko prosijo, potom političnih oblasti pri 5. armadnem poveljništvu (odd. Q.) za delovne moči in vprego, ki bo po možnosti prošnjam ugodilo. Prekupci, mešetarji in špekulanti se načelno zavračajo.

Pridobivanje krljikine skorje.

Skorja krljike, nemško Faulbaum ali Pulverholz, latinsko Rhamnus frangula, nadomešča celo vrsto zdravih sredstev, ki jih sedaj ni mogoče iz inozemstva uvažati. Prizadevati si imamo torej, da se ta sredstva nadomeste z domačimi pridelki, med ktere spada tudi skorja imenovanega drevoja.

Lepa krljikina skorja, osnažena vsakega lesa, se tačas na Dunaju plačuje po 40 do 50 kron za 100 kg.

Najprimernejši čas za pridobivanje skorje je takoj potem, ko začne drevje brsteti; vendar je čas še ugoden prav do konci meseca junija.

Poprej se je krljika ponekod vzgajala v večji meri za napravljanje oglja, ki se je rabilo za izdelovanje smodnika.

Ker to drevje koristno uporabimo, je gledati, da se povodom pridobivanja skorje ne zatira njegovo rastje iz štorovih poganjkov. Krljikina skorja bo imela tudi po vojni precejšnjo vrednost. Kdor more, naj jo goji kot nizek gozd, ki bi ga posekaval najbolje vsako petnajsto leto.

Krljika ljubi sveža, pa tudi mokra, s sprstenino (humusom) pokrita tla; uspeva tudi v močvirnih legah povoljno.

Podrobna pojasnila je dobiti pri komiteju, ki ga je vpostavilo c. kr. kmetijsko ministrstvo za pospeševanje pridelovanja zdravih zelišč na Dunaju, II, Trunnergasse št. 3.

Š.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko uradno kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalec“, se načelno odgovarja le v

„Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvidevajo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejša došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisma priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vseh ne, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 81. Pri nas cepi prasičce proti rdečici neki živinozdravniški mazač, in sicer v sluzno kožo mastnika in trdi, da ima boljše uspehe kakor živinozdravnik. On trdi, da je cepljenje v ušesa neumnost, ker je potem škodljivi naval krvi v glavo še večji, dočim gre pri cepljenju v mastnik kri v zadnji del života. Kaj porečete Vi k takemu cepljenju prasičev proti rdečici? (F. K. v D.)

Odgovor: Dotični živinozdravniški mazač nima niti pojma o bistvu cepljenja proti kugam, zato tako neumno govori. Mi sploh ne verjamemo, da ima ta mazač res tozadevno cepivo, ker človek, ki ni pravi živinozdravnik, ga poštenim potom niti dobiti ne more; težko verjamemo, da bi ga bil dobil po kakem zvijačnem potu. Ker je važno, da naši živinorejci dobe vsaj osnovne pojme o bistvu cepljenja proti kugam, objavimo v današnji številki obširen tozadevni spis, ki bodi obenem odgovor na Vaše vprašanje. Cepljenje proti kugam je posledica dolgoletnega in napornega delovanja cele vrste učenjakov, in sedaj naj pa tak mazač smeši znanost in živinozdravnike, ki niti ne ve, kaj je pravzaprav kuga. On bržkone misli, da je rdečica naval krvi v glavo in hoče kri od glave odvrniti v zadnji del života s kakim navideznim vbizgavanjem, ki si ga predstavlja kot preprosto zavlečenje.

Vprašanje 82. Imam večjo množino hmelja, ki ga ne morem razpečati. Ali morem hmelj brez vsake škode za živino pokladati, oziroma na kak način se da hmelj pokrmiti? (F. Ž. v M.)

Odgovor: Vi ne poveste za kakšen hmelj se gre ali za zelene rastline ali za obrano hmeljevo cvetje, kakršnega rabijo v pivovarnah. Listje in zeleni poganjki od hmelja so prav dobro krmilo za živino, in sicer sveže kakor posušeno. Tak hmelj ima enako hranilno vrednost kakor najboljše seno. Obrano in zrelo hmeljevo cvetje pa v majhnih množinah med krmo pomešano vzbuja tek in krepi delovanje želodca. V velikih množinah pokladan je pa hmelj škodljiv, ker draži želodčne žleze in slabo učinkuje na delovanje ledvic in mehurja, povzroči močno poščivanje in končno tudi zadrževanje scalnice. Z vrelo vodo poparjen in torej izlužen hmelj, je seveda manj škodljiv in se sme v večjih množinah pokladati; izluževalno vodo je seveda proči izliti.

Vprašanje 83. Štiri mesece stara junca krmim samo s suhim senom, pa se nič kaj nočeta rediti. Ali bi bila morda za take junce boljše zelena klaja? (A. K. v Z.)

Odgovor: Maloktero seno je tako dobro in ima v sebi toliko vseh potrebnih hranilnih snovi, da bi samo ob njem dobro uspevala mlada živina. Pri Vas takega sena nimate, in torej ni čudno, če Vaša junca ne uspevata, ker ne pokladate obenem dovolj močnih krmil. Na vsak način bosta junca ob zeleni klaji veliko bolje uspevala, ker ima ta v sebi zelo veliko lahko prebavljivih beljakovin, ki so poglavitni del vsakega močnega krmila.

Vprašanje 84. 15 mesecev stara in lepo rejena telica se je že tretjič pojala, a je nočem pustiti zaskočiti, ampak hočem čakati, da bo postala dve leti stara in se razvila v lepo, veliko kravo. Pri nas je razširjeno mnenje, da se telica pozneje ne ubreji več, če se je poprej že

večkrat pojala. Vprašam, ali je moja telica že dovolj stara za ubrejenje in ali je kaj resnice na tem, da se taka telica pozneje ne ubreji? (A. K. v Z.)

Odgovor: Pri goveji živini, kakor je naša, ne dobimo lepih in dobro razvitih krav, če telice prezgodaj ubrejimo. Telica naj se prvič oteleti, ko je dveipol leti stara. To bodi pa le splošno veljavno načelo, kajti dobro razvita telica se lahko poprej pripusti, a slabo razvita še pozneje. Res je, da se marsiktera telica, ki se je poprej pogostokrat pojala, pozneje ne poja več, toda temu je vzrok naporno krmljenje in oskrbovanje. V prvem letu je telico krepko krmiti, da čvrsto rase, a v drugem letu naj dobiva telica slabejšo krmo in naj se dovolj na planem (na paši) pregiba, vsled česar se ne bo pojala in bo zmožnost za pojanje v poznejšem času obdržala. Če je pa žival krmljena s pretečno krmo in je neprestano v hlevu, se pa kmalu prične pojati in če se je ne pusti ubrejiti, se debeli, jajčnik se zatolsteni in telica postane vsaj začasno jalova, dokler se otolstenenje jajčnika ne odpravi.

Vprašanje 85. Imam jako izbornega plemenskega bika, ki se je pa v zadnjem času tako polenil, da se mora po celo uro čakati. Bik je dobro oskrbovan in dobiva dovolj redilne krme. Ali je kako sredstvo lenega bika narediti živahnejšega? (M. V. v V.)

Odgovor: Da je bik postal len, prihaja od z redilnimi soki prenapolnjenih celic, ki delajo celo telo ohlapno; tega sta vzrok dobra krma in ker se bik premalo na planem pregiba. V tem slučaju ne pomaga nobeno zdravilo ali umetno sredstvo, temveč edinole prava oskrba. Če pride tak bik na pašo, kjer mora veliko hoditi, pa bo kmalu postal zopet čvrst. Prav izborna sredstva plemenskega bika čilega ohraniti, je redno vpreganje, kar je pa seveda le tedaj mogoče, če se že mladega bika privadi na vožnjo.

Vprašanje 86. Ker pri nas na Štajerskem silno primanjkuje modre galice za škropljenje trt, oddaja tukajšnji okrajni zastop neko »pasto« kg po 2'25 K. Vprašam, če je ta pasta zanesljivo sredstvo proti peronospori, ker pri nas nima še nihče izkušnje z njo? (D. T. v Š.)

Odgovor: »Bakrena pasta Bosna« je bakrov izdelek bosniške elektriške delniške družbe in utegne imeti v zadostni gostoti enak učinek kakor modra galica, kajti baker je tisto, kar v modri galici učinkuje, in baker je tudi v tej pasti. Ta pasta se izdeluje v dveh kakovostih ter je je rabiti po navodilih izdelujoče tvrdke kot eno- ali dvo-percentno raztopino na enak način kakor modro galico, seveda brez vsake primesi ugašenega apna. O uspehih škropljenja z bakreno pasto nimamo nikakih poročil.

Vprašanje 87. Med dvema tukajšnjima vrtoma je bil dolgo časa plot, ki ga je vedno eninisti lastnik enega vrta vzdrževal, a ga je sedaj odstranil, češ da ga ne potrebuje. Kdo je odgovoren za škodo, ki jo naredi živina drugega posestnika, ki sedaj uhaja na sosedov vrt? (F. M. v B.)

Odgovor: Če nimate pri Vas na Koroškem enakega deželnega zakona kakor pri nas na Kranjskem, ki zapoveduje vzdrževanje odnekaj obstoječih ograj, potem je odgovoren za škodo, storjeno po živini, lastnik živine, in sicer tudi v tem slučaju, če se je škoda zgodila vsled malomarnosti kakega njegovih uslužbencev.

Vprašanje 88. Krava, ki ima že čez en mesec storiti, ima še vedno na dan po 5 litrov mleka. Ali naj se ta krava ob koncu svoje brejosti še naprej molze in če ne, kaj je storiti, da breja krava izgubi mleko? (F. J. v V.)

Odgovor: Najbolje je, če krava vsaj 8 tednov pred otelevitvijo suha stoji, drugače bo storila slabotno tele in ko bo prihodnjič breja, bo samaodsebe veliko prezgodaj izgubila mleko. En mesec pred otelevitvijo je pa na vsak način z molžo prenehati. Sredstva, ki mleko suše, so škodljiva

ali sploh niso nič vredna ter je kravo naravnim potom suho narediti. Če ste doslej trikrat na dan molzli, molzite par dni le po dvakrat in kadar molzete, izmolzite vime do čistega. Potem preidite za par dni dnevno samo na eno molžo in tudi pri eni molži je vime vselej do čistega izmolsti. Končno z molžo popolnoma prenehajte in le, če se bo vime tako napelo, da bo imela krava bolečine, jo je do čistega pomolsti. Ob takem ravnanju utegne krava v osmih do 10 dneh mleko popolnoma izgubiti.

Družbene vesti.

* **Za vinogradnike in vinske trgovce** ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. **Kg** eponita stane 5 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 **kg** se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

Kalijev hipermanganat, ki se ga vinogradniki letos zaradi pomanjkanja žvepla močno poslužujejo, stane pri c. kr. kmetijski družbi za ude 6 kron **kg**. Navodilo o porabi je podano v spisu »Bolezni na grozdju«, ki je udom proti plačilo 10 h na razpolaganje.

Žveplenokisla glina stane po 60 vinarjev **kg**; dobi se v sodih po 250 **kg**.

Galun stane po 70 vinarjev **kg**; dobi se v sodih po 200 do 300 **kg**.

Prekupčevalcem družba te potrebščine ne odaja, temveč izključno naravnost svojim udom, v kolikor jih sami potrebujejo in ki s priskrbovanjem kmetijskih potrebščin drugim kmetovalcem ne delajo prav nikakega dobička.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 14 K komad in za teleta, ovce in koze po 8 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napažalnice za teleta iz pocinjene pločevine oddaja družba po 12 K. Gumijevi seski so po K 1'60. Mlečne cevi so po 80 h.

Klajno apno, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) blago, v izvornih vrečah, težkih 50 **kg** po 52 v **kg**. Za manjše pošiljate na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 **kg** se ne razpošilja. Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štupami za živino.

Živinska sol po K 12'20 100 **kg**.

* **Umetna gnojila:**

Kalijeva sol po K 16'— 100 **kg**.

Kajnit po 8 K 100 **kg**.

Vreče pri navedenih cenah niso vštete in je plačati za vrečo, vsebujočo 100 **kg**, posebej 2 kroni; družba pa prosi naročnike, da ji vreče vrnejo ter jih jim plača po ravno tej ceni, če se vrnejo dobro ohranjene.

Tomasova žlindra. Družba zopet sprejema naročitve na Tomasovo žlindro, ki bo v kratkem došla. Negotovo je, koliko odstotkov skupne fosforove kisline bo vsebovala žlindra. Tvornice bodo pošiljale toliko odstotno

blago, ki jim bo slučajno na razpolago in ki vsebuje lahko 12, lahko pa tudi do 19 odstotkov fosforove kisline; cene so objavljene niže doli. Umetnega gnojila bo tudi jeseni zelo primanjkovalo in, kdor si ga sedaj ne priskrbi, utegne ostati v svojo veliko škodo popolnoma brez njega. Družba bo v prvi vrsti vpoštevala skupne naročbe potom podružnic. Prijave naj se pošljejo družbi brez odloga.

* **Dobava Tomasove žlindre.**

Tkane vreče od Tomasove žlindre ostanejo družbena lastnina in se morajo družbi po izpraznitvi v porabnem stanu vrniti. V kolikor namreč tvornice ne morejo poslati žlindre v popirnatih vrečah, ki so primerno cenejše, jo pošljejo v tkanih vrečah, ktere zaračunijo po 3 krone komad. Ravno toliko plačajo zanje po vrnitvi. Cene žlindre so naslednje:

iz tvornic	12%	13%	14%	15%	16%	17%	18%	19%
v tkanini	9'20	9'70	10'20	10'70	11'20	11'70	12'20	12'70
v popirju	6'20	6'70	7'20	7'70	8'20	8'70	9'20	9'70

iz Ljubljane

v tkanini	11'—	11'50	12'—	12'50	13'—	13'50	14'—	14'50
v popirju	8'—	8'50	9'—	9'50	10'—	10'50	11'—	11'50

Žlindro naj naročijo sedaj vse one kmetijske organizacije, ki nameravajo jeseni z njo gnojiti, sicer utegnejo ostati brez žlindre. Tvornice pošljejo tisto žlindro, ki jo imajo slučajno na razpolaganje in torej želje glede visokosti fosforovih odstotkov le po možnosti vpoštevajo. Cene so za družbo neobvezne.

* **Diamalt** se dobi v pločevinastih ročkah po 4 1/2 **kg**, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 **kg**, ki stanejo 2 K (brez poštnine). Opozarjamo na spis »Diamalt, dober pripomoček pri peki« v peti števil. »Kmetovalca« iz l. 1914.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 6. marca 1916.

(Dalje.)

Za nove ude so se priglasili in jih je glavni odbor sprejel gg.:

Vičič Francišek, posestnik v Merečju; Brožič Anton, posestnik v Gor. Zemonu; Sotler Martin, posestnik v Sromljah; Weber Mihael, posestnik pri Sv. Duhu; Rožman Marija, posestnica v Blatnem; Ivačič Anton, posestnik v Armeškem; Ogrinc Josip, železn. uslužb. v Pragerskem; Kos Ernest, trgovec v Podsedri; Grile Helena, pos. v Sedunu; Verbič Ignacij, posestnik v Dramljah; Gulič Alojzij, posestnik v Dobravljah; Škerlj Francišek, posestnik v Dobravljah; Brnčič Francišek, posestnik v Krivi; Afrič Mate, posestnik v Vel. Brgudu; Puž Ivan, posestnik v Zaluki; Štampfelj Stefan, posestnik v Velikem Nerajcu; Šarc Anton, posestnik na Križu; Sekalo Anton, posestnik v Št. Danijelu; Čilenšek Alojzij, župnik v Poljčanah; Inkret Stefan, posestnik v Lašah; Pelko Anton, posestnik v Zloganju Komljanec Ivan, posestnik v Zloganju; Tribušček Francišek, pos. v Rebri; Rusjan Rudolf, deželnokulturni tehnični pristav v Ljubljani; Fabčič Anton, posestnik v Orehovici; Kodre Josip, posestnik v Št. Vidu; Koritnik Francišek, posestnik v Lozicah; Nabrgoj Anton, posestnik v Vel. Polju; Jelerčič Matja, posestnik v Podgricu; Jelerčič Jožef, posestnik v Orehovici; Skupek Jožef, posestnik v Podgricu; Suša Matja, posestnik v Vel. Polju; Skupek Jožef, posestnik v Lozicah; Skupek Anton, posestnik v Skrlah; Žgur Janez, pos. v Porečah; Žgur Francišek, posestnik v Lozicah; Ženko Jožef, posestnik v Podbregu; Nabrgoj Anton, posestnik v Podbregu; Krainberger Francišek, ravnatelj v Vel. Mengšu; Mavsar Josip, posestnik v Trški gori; Vidmar Anton, posestnik v Gorenjah; Kerin Janez, posestnik v Leskovcu; Ulčnik Andrej, posestnik v Križanvrhu; Skvorč Stefan, posestnik v Prhovcu; Močilnik Pavel, posestnik v Ljebušah; Rebolj Josip, posestnik v Vodicah; Jane Peter, župnik v Vodicah; Voglar Albin, posestnik v Selač; Galič Martin, pos. v Cirkniku.

((Dalje sledi.))